

ปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้และการติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารระเหยของเด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน และเพื่อระบุปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้ และการติดสารระเหย กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กและเยาวชน ที่มารับการบำบัดที่คลินิก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1997: 886-887) ที่ระดับความเชื่อถือ (Reliability) เท่ากับร้อยละ 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม ตัวแปรอิสระประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย รายได้ สถานศึกษา สถานภาพครอบครัว ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการใช้สารระเหย

ผลวิจัยพบว่า ตัวแปรที่บ่งชี้สาเหตุการใช้และการติดสารระเหย คือ จำนวนเพื่อนที่ติดสารระเหย ความผูกพันกับกลุ่มเพื่อนที่ติดสารระเหยและครอบครัวมีผู้ติดสารระเหย

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติด เป็นปัญหาสำคัญของประเทศที่ต้องเร่งรัดแก้ไขและเฝ้าระวังป้องกัน เนื่องจากเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อที่รุนแรงในหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านความมั่นคงของประเทศ ปัญหายาเสพติดยังคงเป็นวาระแห่งชาติ ถือเป็นนโยบายสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และจริงจังในทุกภาคส่วน โดยเน้นแนวคิด “แก้ไขปัญหาคงเหลือ สถาปนาความมั่นคง และสร้างความยั่งยืน”

การป้องกันและแก้ไขปัญหาการติดสารเสพติดจะเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคมไทย และต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ทางวิชาการสนับสนุนการดำเนินงาน รัฐบาลจึงประกาศนโยบายปฏิบัติการรวมพลังไทย ขจัดภัยยาเสพติด ร่วมเทิดไถ่องค์ราชัน โดยใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินในการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งยุทธศาสตร์ฯ ดังกล่าว ได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษามีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาจัดตั้งศูนย์กลางการศึกษาปัญหายาเสพติด พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด และพัฒนารูปแบบและกระบวนการดำเนินงานที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยสังคมในยุคปัจจุบัน ที่พบปัญหาการใช้ยาเสพติดที่ระบาดและรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงในสังคมไทยยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยเด็กและเยาวชน

การใช้สารระเหยในกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องหาทางแก้ไขและ ป้องกัน ที่จะนำไปสู่ การแก้ไขและป้องกันควรคำนึงถึงปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุของการใช้และการติดสารระเหย แนวการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรม ด้วยสหวิทยาการ มีแนวคิดที่เป็นพื้นฐานคือแนวคิดปฏิสัมพันธ์ (Interactional Perspective) ซึ่งนิยามว่า เป็นการศึกษารูปแบบของตัวแปรส่วนบุคคล และตัวแปรด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ซึ่งเมกนุสัน และเอนเดอร์ (Magnusson, D. and Endler, N.S. 1977) กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานของแนวคิดนี้มี 4 ประการคือ 1) พฤติกรรมเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างบุคคล และสถานการณ์ที่เขาเผชิญอยู่ 2) บุคคลจัดเป็นผู้กระทำที่ตั้งใจ 3) ตัวแปรส่วนบุคคลที่สำคัญ คือ ตัวแปรด้านารูคิดและตัวแปรด้านจิตใจ และ 4) ตัวแปรสถานการณ์ที่สำคัญ คือ ตัวแปรที่มีความหมายทางจิตใจต่อบุคคลนั้น มีทฤษฎีทางจิตวิทยาหลายทฤษฎีที่สะท้อนแนวคิดนี้ เช่น Holland's Personality Types and Model Environments, Stern's Need Press Culture Theory, and Pervin's Transactional Theory และทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา (Problem Behavior Theory) ทฤษฎีสุดท้ายที่กล่าวถึงนี้เน้นการศึกษาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาซึ่งผ่านการตรวจสอบทั้งในการวิจัยแบบขวางยาว และแบบภาคตัดขวางมาแล้ว จากการศึกษาวิจัยในต่างประเทศพบว่า สามารถทำนายพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในเยาวชนได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ระหว่าง .50 ถึง .80 (Jessor and Jessor. 1977 ; Jessor and others. 1991,1995) ผู้วิจัยนำกรอบแนวคิดตามทฤษฎีพฤติกรรมที่เป็นปัญหามาประยุกต์กับผลงานวิจัยในประเทศไทย เพื่ออธิบายสาเหตุของการใช้สารระเหยในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ในจังหวัดอำนาจเจริญ จากการสำรวจและรายงานการจับกุมของตำรวจ และการรายงานจากระบบบังคับบำบัด ที่สรุปการใช้สารเสพติดของจังหวัดอำนาจเจริญ ยาเสพติดที่แพร่หลายและระบาดหนักในปัจจุบัน คือยาบ้า สารระเหย มีการระบาดแพร่หลายในกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มวัยทำงาน และมีผู้สูบบุหรี่บ้างเป็นบางส่วน

พื้นที่บ้านคำโพน หมู่ที่ 3 ตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ก็เช่นกัน ได้มีการจัดประชุมภาคีเครือข่ายในระดับตำบล โดยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน นายองค์การบริหารส่วนตำบล และ

คณะกรรมการพัฒนาระดับตำบล ได้เสนอปัญหาและจัดลำดับปัญหา 10 อันดับเพื่อจัดทำแผนการแก้ไขปัญหาดังนี้

- 1) ปัญหาเรื่องขยะ
- 2) ปัญหาเรื่องอุบัติเหตุ
- 3) ปัญหายาเสพติด
- 4) ปัญหาไข้เลือดออก
- 5) ปัญหาการทะเลาะวิวาท
- 6) ปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภค
- 7) ปัญหาผู้สูงอายุ
- 8) ปัญหาโรคเรื้อรัง
- 9) ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม
- 10) ปัญหาการใช้สารเคมี

ปัญหายาเสพติด จัดเป็นปัญหาลำดับต้นๆ ของบ้านคำโพน หมู่ที่ 3 ตำบลคำโพน อำเภอบุณฑริก จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ต้องการป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ เพื่อหาทางออกร่วมกัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาปัจจัยบ่งชี้สาเหตุการใช้ และการติดยาเสพติดของเด็ก และเยาวชน บ้านคำโพน หมู่ที่ 3 ตำบลคำโพน อำเภอบุณฑริก จังหวัดอำนาจเจริญ อันจะเป็นแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหานี้ของเด็กและเยาวชนติดยาเสพติดต่อไป

2.วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารระเหยของเด็กและเยาวชน
- 2.3 เพื่อค้นหาตัวแปร ที่เกี่ยวข้องกับการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

3. คำถามการวิจัย

- 3.1 บุคลิกภาพของเด็กและเยาวชน มีผลต่อการใช้สารระเหยหรือไม่
- 3.2 สภาพในครอบครัวเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการใช้สารระเหยหรือไม่

4. ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิด

- 4.1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย
  - 4.1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย รายได้ สถานศึกษา สถานภาพครอบครัว
  - 4.1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการใช้สารระเหย
- 4.2 ประชากร คือ เด็กและเยาวชนบ้านคำโพน หมู่ที่ 3 ตำบลคำโพน อำเภอบุณฑริก จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 109 คน

4.3 กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชน หมู่ที่ 3 ตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มารับการบำบัดที่คลินิก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคำโพน ตำบลคำโพน อำเภอปทุมราชวงศา จังหวัดอำนาจเจริญ ที่ใช้สารระเหย และใช้เมทแอมเฟตามีน จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยคำนวณหากกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1997: 886-887) ที่ระดับความเชื่อถือ (Reliability) เท่ากับ ร้อยละ 95% หรือระดับนัยสำคัญ 0.05

5. สมมติฐานการวิจัย

1. เด็กและเยาวชนที่เพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารระเหยแตกต่างกัน
2. เด็กและเยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารระเหยแตกต่างกัน
3. เด็กและเยาวชนที่มีการอยู่อาศัยที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารระเหยแตกต่างกัน
4. เด็กและเยาวชนที่มีรายได้ที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารระเหยที่แตกต่างกัน
5. เด็กและเยาวชนมีสถานศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารระเหยแตกต่างกัน
6. เด็กและเยาวชนที่สถานะภาพครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สารระเหยแตกต่างกัน

6. นิยามคำศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรมการติดยาเสพติด หมายถึง การที่บุคคลเสพยาเสพติดไม่ว่าวิธีการใดๆ ติดต่อกันเป็นเวลานาน จนทำให้ผู้นั้นตกอยู่ในอำนาจของยาเสพติดแล้วต้องเสพประจำ ถ้าไม่เสพจะมีอาการผิดปกติทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ อีกทั้งยังต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อยๆจนทำให้สุขภาพผู้เสพลเสื่อมโทรม

ผู้ติดยาเสพติด หมายถึง เด็กและเยาวชนอายุ 10-24 ปี ที่ติดยาเสพติดประเภทเมทแอมเฟตามีน หรือสารระเหย ที่มารักษาในสถานบำบัดผู้ติดยาเสพติดและที่ยังไม่ได้รับการบำบัด

เด็กและเยาวชน หมายถึง นักเรียนที่เรียนในสถานศึกษาในระบบ และการศึกษานอกระบบ รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนหนังสือแต่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ที่มีอายุ 10-24 ปี

7. ประโยชน์ที่จะได้รับ

7.1 ทราบถึงพฤติกรรมการใช้สารระเหย ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ว่าต้องการเลิกใช้สารระเหย หรือ ต้องการรับการบำบัด

7.2 ทราบถึงตัวแปรที่มีผลต่อการติดสารระเหย เช่น เพศ ระดับการศึกษา ที่อยู่อาศัย รายได้ สถานศึกษา สถานภาพครอบครัว ที่เป็นสาเหตุของการใช้สารระเหย

8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาแบบการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่เทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

9. ระยะเวลาทำวิจัย

1 พุทธศักราช 2560 – 1 กุมภาพันธ์ 2561

10. บรรณานุกรม

ทวีสุภานันท์. การศึกษาคุณลักษณะบางประการของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ซึ่งถูกควบคุมตัวอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. รายงานการวิจัย นครปฐม : โรงเรียนนายร้อยตำรวจ, 2537.

กองวิชาการและวางแผน สำนักงานป.ป.ส. สารระเหย. ฝ่ายส่งเสริมวิชาการและวิจัยกองวิชาการและวางแผน กรุงเทพฯ : สำนักงานป.ป.ส., 2536.

ณรงค์ สุวรรณเปี่ยม. ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัยกรุงเทพฯ : วิทยาลัยการปกครอง, 2532.

ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชนรายงานการวิจัย ฉบับที่ 55 กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.

พัทธ์ อัจจงคและคณะ. มาตรการแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชน : กรณีศึกษาเปรียบเทียบนักเรียน

สายสามัญ และสายอาชีพในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

ริสา พานิชอัครา. แนวทางการดำเนินงานเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันการติดยาเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมาย เฉพาะ. รายงานการปฏิบัติ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

วีระวรรณ สุธีร์ไกรลาศ. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกทม.

ปริญญานิพนธ์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.

สุพัทธราชวีรวิชชาทรและคณะ. การศึกษาระบาดวิทยาของการสูดดมสารระเหย ผลกระทบต่อสุขภาพในกลุ่มเด็กเรื้อรัง เขตถนนทบุรีจ.นนทบุรีและ เขตสำโรงจ.สมุทรปราการ. รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ : กองระบาดวิทยากระทรวงสาธารณสุข, 2534